रश्वः ॥३॥[1] भवति । लौहाः पर्यङ्क्याणाम् ॥४॥असयो भवन्ति[2] ।

आयसा इतरेषाम् ॥५॥ इतरेषां पशूनामायसा[3] असयो भवन्ति ।

अश्वं विशास्त्यनुवाकेन कस्त्वाद्यतीति (२३.३१-४४) ॥६॥[4] विशसनमवदानकालीनम् विशसनशब्दस्य तत्र दृष्टार्थत्वात् विशास्ति पशुमन्य इति (६.७.१) · वपाकालीनं वा तत्रापि हि विशसनशब्दो भवति शसि हिंसार्थः तत्रापि हि हिंसा विद्यतऽइति · प्राथम्याच्च वपाकालीनमेव । मेदोऽस्योद्धरन्ति वपार्थे ॥७॥ अस्याश्वस्य वपाकार्थे मेदो गृह्यते · कार्यापत्त्या चात्र धर्मप्रवृत्तिः ।

लोहितं चास्य अपयन्ति ॥८॥ अस्येत्यश्वस्य । प्राजापत्यवपानामुत्तरतः अपण्ड होमो हविषश्च ॥९॥ आहवनीयस्योत्तरतः अ॰मश्च · तथा हविषः । सं॰ आहवनीयस्य उत्तरपार्श्वे । प्राग्वपाहोमाद्धोताध्वर्यू च सदसि संवदेते चतसृभिः कः स्विदेकाकीति (२३.४५-४८) पूर्ववत् ॥१०॥ व॰मात्पूर्वं स्वाहाकृत्युत्तरकालम् पूर्ववदित्युक्तिप्रत्युक्त्या (५.२०-२३) · शृतासु वपासु॰र्यु पृहतीति (१३.५.२.११-१२) श्रुतेः · यदत्र सूत्रे नाभिहितं तच्चशब्देन लभ्यते प्रत्यञ्चः प्रतिपरेत्येवमादि ।

ब्रह्मोद्गातारौ च पृहामि त्वेति (२३.४९-५२) ॥११॥ चशब्दाच्चतसृभिर्ऋग्भिरुक्तिप्रत्युक्त्या । पुनः पूर्वावपरेणोत्तरवेदिं का स्विदासीदिति (२३.५३-५६) ॥१२॥ संवदेते · पूर्वाविति होताध्वर्यू । उत्तरौ च कत्यस्येति (२३.५७-६०) ॥१३॥ चशब्दात्संवदेते · चतसृभिरेव । यजमानोऽध्वर्युं पृहामि त्वेति (२३.६१) ॥१४॥

इयं वेदिरित्यध्वर्युः (२३.६२) ॥१५॥ प्रत्याह । सर्वहुतेन महिम्ना चरति यस्तेऽहन्निति (२३.२) जुहोति ॥१६॥ महिम्नेति ग्रहस्य संज्ञा । अत्र वा ग्रहणम् ॥१७॥ उदिते ब्रह्मोद्यऽइति प्रकृत्य (१३.५.२.२३) अध्वर्युर्हिरन्म॰ह्लातीति श्रुतेः · ततश्चात्रैव ग्रहणम्[5] पूर्वं सामान्यश्रुतेरध्यवसितम् । सं॰ वा सिद्धान्ते ।

वपाभिश्चरति ॥१८॥[6] वपाप्रचारं करोतीत्यर्थः । अत्र कुल्वतूपररोहितादि-

---

१) सुवर्णपरिस्कृतासिरित्यर्थः · न हि केवलसुवर्णमयस्य छेदने सामर्थ्यं भवति मृदुत्वात् Deva. २) लौहास्ताम्रपरिस्कृताः · तथैव विशसनसामर्थ्यात् · यदि तु ताम्रहिरण्यगर्भधारा(!) एव स्युस्ततो विशसनमेव तैर्न शक्यते कर्तुम् Deva. ३) अयोविकाराः · न तत्परिस्कृताः Deva. ४) अध्वर्युः · अश्वस्योदरं पाठयति Deva. ५) See ५.२. ६) एवं प्रयाजशेषेणाभिघारणान्ते वैकृतं कर्म विधायाधुना प्राकृतप्रवृत्त्यर्थमाह · महिमग्रहलो-